

лик, узумчилик ва виночилик ИТИ Фаргона илмий-тажриба станцияси олим ва мутахассислари билан маслаҳатлашиб иш кўраяпти.

Фермернинг турмуш ўртоғи Қурбонов Боротали етук боғбон, мутахассис бўлиб, аёлига ўзининг қимматли маслаҳатлари аямай кўчатзор майдон юза бирлигидан чиқадиган мева кўчатларини сонини ошишига сабаб бўлмоқда.

Шоҳистахон Қурбонова турмуш ўртоғи Боротали Қурбонов билан олма кўчатзорининг биринчи даласида пайвандлашга тайёргарликда

Пайвандлаш учун новдалари яхши пишган, навдорлиги юқори мева дарахтларини танлаш муҳим аҳамият касб қилади, деб фикр юритади Шоҳистахон Қурбонова. Бундай фикрга кўпгина фермерлар қўшилишади, Ш.Қурбонова ўз ховлисидаги олма дарахтларидан, қўшниси, қариндош-уруғлари, қўшни қишлоқдаги фермер-кўчатчилардан пайвандлаш учун новда келтиради. Новдаларни тайёрлаган-

дан кейин уруғкўчат пайвандтагларни тайёрлайди. Уруғкўчатларни аввал пастки, ер юзасига яқин жойлашган баргларини юлиб ташлаб, нам латта билан артиб чиқади. Сўнг ўткир тиғли чархланган пайванд пичоқ билан новдадаги куртакни кесиб олади. Уруғкўчат илдиз бўғзи “Т”-симон шаклда кесиб, кесилган жойни эҳтиёткорлик билан очиб, куртак кўзчани жойлаштиради. Баъзи фермерлар кўзчани ёғочланган қисми билан жойлаштирса, баъзилари ёғочланмаган фақат пўсти билан жойлаштирилади. Ш.Қурбонова эса ёғочланган қисми олиб ташлаб фақат куртак кўзчасини пўсти билан жойлаштиради. Бунда унинг фикрича, кўзни тутиб кетиши яхши бўлади.

Ушбу буклет **Bioversity International** қўмағидаги “Марказий Осиёнинг қурғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўтадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш” лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти (ЎИТИ)

Манзил: 111202, Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Ботаника қишлоғи.

Тел.: (+998-90) 987-79-05

Эл. почта: uzripi@yandex.com

Тузувчилар: Ш.М.Ахмедов, А.А.Тешабаев

М.К.Турдиева ва К.И.Байметовлар умумий таҳрири остида.

RESEARCH
PROGRAM ON
Dryland Systems

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти

Қурбонова Шоҳистахоннинг мева кўчатчилигида эришган ютуқлари

Тошкент – 2015

Фарғоналик кўчатчи-фермер Шоҳистахон Қурбонова вилоятда кўзга кўринган кўчатчиларнинг орасида алоҳида хурмат-эътиборга эга миришкор бўлиб, томорқада ва деҳқон хўжалиги кўчатхонаси олманинг – Боровинка ташкентская, Бойкен, Кинг Девид, Старкримсон ва Беш юлдуз ҳамда ўрикнинг – Юбилейний Навоий, Қандак, Исфарак ва Шалах навлари кўчатларини етиштириб келади.

Кўчатчи-фермер Ш.Қурбонованинг олма кўчатзори биринчи даласини кўриниши

Ш.Қурбонова олмани асосан уруғидан кўпайган кучли ўсувчи уруғкўчатларга пайванд қилиб кўпайтиради.

Пайвандлаш жараёнида фермер ўзи шахсан қатнашиб, тур ва навларни алоҳида-алоҳида тартиб билан жойлаштиради ҳамда ҳар бир экин тури ва навига қараб махсус қозиқчалар қоқиб уларни белгилаб қўяди.

Пайвадлашда фермер об-ҳаво шароитини инобатга олиб, асосан август-сентябрь ойларида барча пайвандлаш ишларини тугатади. Олмани август ойининг охири – сентябрь ойининг бошларида бошлайди. Пайвандлашда Ш.Қурбонова уруғкўчатларни илдиз бўғзига ердан 3-5 см баландликда пайвандлашга амал қилади. Бундай қилинганда фермернинг фик-

рича, кўчатларнинг тутиб кетиши, илдиз бўғзини чириш касаллигини камайишига ва илдиз бачкиларидан тез ва сифатли тозалашга имкон яратилади.

Шоҳистахон Қурбонова олма кўчатзорининг биринчи даласида кўчатларни пайванддан сўнг текширувдан ўтказиши

Фермер пайвандлаш жараёнини тугатдан кейин 10-15 кун ўтгач, уларни тутганини кўздан кечиради ва пайванд лентасини олиб ташлайди.

Иккинчи йили кўчатзорда эрта баҳорда уруғкўчатни юқори қисми қирқиб ташланади, шунингдек суғориш, ўғитлаш ва касалликларга қарши кураш тадбирлари олиб борилади. Кўчатчи Шоҳистахон Қурбонова бу пайтда диққатни пайвандланган куртакка қаратади. Чунки пайвандланган кўзни тўғри ва ўзини муддатда ўсиб ривожланиши бўлажак мева кўчатини сифатини таъминлайди.

Фермернинг кўчатзорда алмашлаб экиш тизимини жорий этгани

Кўчатзорда алмашлаб экиш, тупроқ ундорлигини сақлаш ва ошириш тадбир-

ларига фермер ўзига хос ёндошган бўлиб, бунда олти далали алмашлаб экиш тизими амалга оширилади: биринчи дала – биринчи йилги кўчатзор, иккинчи дала – иккинчи йилги кўчатзор, учинчи дала – дон-дуккакли экинлар даласи, тўртинчи дала – сабзавот-полиэкинлари, бешинчи дала – ғалладош ўсимликлар, олтинчи дала – эртаги сабзавот экинлари экилади. Экинлар турли муддатда ва шароитда ўстирилгани учун тупроқ йилнинг маълум пайтида экиндан холи бўлса, маълум пайтида экин билан банд бўлади.

Сифатли кўчат етиштириш мақсадида фермер томонидан мунтазам назораткузатув тадбирлари ўтказилиб турилади.

Кўчатларни асосий қисми I-синфга мансуб кўчатлар бўлиб, кўпгина қисми хорижга экспорт қилинади. Бунда кўчатларга албатта сертификат ва махсус рухсатнома фермер томонидан тайёрланади.

Ш.Қурбонованинг кўчатзорида тайёр бўлган стандарт кўчатларни умумий кўриниши

Кўчатчи Ш.Қурбонованинг мева кўчатлари стандартларга амал қилишида унинг илмий-тадқиқот муассасалари илмий ходим ва мутахассислари билан яқиндан ҳамкорликда фаолият юритиши ҳисобланади. Чунончи, у баҳор-ёз ойларида кўчатзорда агротехник тадбирлар ва пайвандлашда М.Мирзаев номли боғдорчи-